

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foia Interesantă”, „Tovărășia” și „Bobinași”, — e următorul; pe un an 10 cor.; pe 1/2 an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România (4 foi) 40 Lei pe an.

Foie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiuni:

1 pag. 60 cor., 1/2 pag. 30 cor., 1/4 pag. 15 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

Stări minunate în Germania.

Cum e în țară la noi, în asemănare cu acolo?

Ce arată numărătoarea cea mai nouă.

Numărarea locuitorilor, îndeplinită în întiele zile ale acestui an, a putut fi încheiată în cancelaria de statistică a țării, atât la noi, cât și în Austria și în Germania. Căderile numărătoare a acestor țări, au dat acum în știrea lumii încheerile lor. Iacă ce nese la iveală în o țară și ce în alta:

În Ungaria numărul locuitorilor a crescut dela 19 1/2 milioane, câți erau în țară acum zece ani, la 20.850.000, — adică un spor de 1 milion și vre-o 600 mii., ceea-ce în procente însemnă o creștere de 8 la sută. (La 100 locuitori a crescut numărul cu 8, la 1000 cu 80, și așa mai încolo).

În Austria sporul e mai mare: 10 la sută (adecă la fiecare 100 este spor de 10, la 1000 spor de 100).

În Germania însă, sporul e grozav: face 15 la sută! Adecă acuși îndoit de mare ca în Ungaria! A ajuns Germania să aibă azi 65 milioane de locuitori! — adecă cu aproape 9 milioane mai mult ca acum zece ani!

Și apoi: Din Ungaria s'au aflat duși în America peste 700.000 (șapte sute de mii) de oameni! Acuși un milion, de oameni, cari sătui de trai în hamul sărăciei aici în țara lor, — au plecat să afle viață mai bună colo prin marea străinătate! — Din Austria s'au aflat puțini duși la America.

Iar din Germania nu numai că nu s'au aflat duși în țări străine, ci s'a găsit că ea are mai mulți veniți din afară în țară la ea, de câți are eșiți din ea afară!

În fața acestei arătări, lumea judecătoare rămîne uimită nu numai de puterea de viață a împărăției germane, ci și mai mult de neasămănata înțelepciune cu care ocîrmuitorii acestui pu-

ternic stat, știu să întocmească și să îndrume viața economică a lui, așa, că întreagă mulțimea asta uriașă de lume, să fie deplin mulțumită, să-și afle fiecare rostul și bunul trai, încît să nu să dorească afară din țară! Deși să sporesc grozav, acum pe tot anul cu acuși un milion de oameni noi!

Chiar o foie maghiară, făcînd o privire și asemănare între starea lucrurilor din Ungaria și cea din Germania, nu să poate opri să nu strige cît întristată cît uimită:

„...Așa să vede, că marea înflorire economică, însoțită cu bunăstarea sănătății orașelor germane, a ținut și sporul firesc (prin nașteri) la orașe, la înălțimea celui dela sate.

„Iar dacă ne însemnăm că Germania are mai mulți veniți în țară decît ieșiți din ea, de uimire ni să umple peptul, — nouă care ținim sub greul pierderii de milioane din popor, — în fața acelei înfloriri economice de mirare, care știe face și acestui mare spor firesc de oameni, loc mulțumitor la masa cea înbulzită de milioane de inși, a muncii naționale roditoare!”

Da. Are dreptate foia maghiară să rămînă mirată de felul cum înțelepciunea germană știe face loc așa de încăpător în jurul mesei muncii și mulțumirii naționale a atîtor milioane de fii ai neamului!

Dar de învățat nu vedem că ar învăța ceva din pilda dată de acel stat în privința asta. Ci la noi, precum de zeci de ani, așa și acum: ocîrmuirile nu să pot pătrunde de alt gînd, de cît de nebunia zisă: „maghiarizare”, și tot ce fac, numai în alergarea după acest vis nebun al lor fac! Încolo puțin le pasă de bunăstarea poporului, de mulțumirea lui, de ușurătatea lui! Nici chiar de a celui maghiar! Dar mi-te de a celui

romănesc ori slovăcesc. Și numai cînd văd cum li-să pustie de sub ochi poporul, atunci — să ținugue, ba acuși îl învinue pe el, pe popor, că nu e destul de »iubitor de patrie«...

E atât de mult grăitor faptul cu uriașă desvoltare a stupului puternic de albine harnice și isteț lucrătoare germane, în coșnița lor măiastră, în statul lor viguros, — față de ciuruita și deslipita coșniță a țării noastre, în a cărei fund stau volomog trîntorii prostovani ce numai mîncă mierea adunată de miile de albine, de popoarele lucrătoare, dar cari ceva folositor și spre a ajuta munca acestora, nimic nu știu faptului și ei!

UNELE—ALTELE

Care popor, cum a sporit?

— Odiñoară și acum —

Din privilegiul numărării locuitorilor în feluritele țări ale Europei, — cu o cale să arată și aceea, că în ce măsură au crescut feluritele popoare mai mari ale Europei nu numai în acești din urmă 10 ani, (cari sunt cei dintii zece ai veacului de față), ci și cît au crescut ele în veacul trecut?

Iacă această interesantă arătare:

— Germania la începutul veacului trecut, la 1816, cînd și-a numărat întii locuitorii, abia avea 25 milioane de oameni. La aceeași dată de timp vecina Franca — care trăia zilele de mărire după Napoleon cel mare, — avea 30 milioane, așadar mai mult ca Germania! Dar deja pe la mijlocul veacului trecut, populațiunea Germaniei ajunge la număr pe cea a Franciei, căci în Franca începuse a prinde putere nesocotita lăcomie după bunul traiu al singuraticilor și așa ferirea de prea mulți copii. La 1871, cînd fu marele și cumplitul războiu între Germania și Franca, războiu în care Germania zmulse din minile Franciei globul de rur sau soarele politic, căruia până aci toți la Pariz să închinău, și-l duse cu sine la Berlin, unde stă până azi, — în acest an Germania avea deja 41 milioane locuitori, pe cînd Franca rămăsese napoi la 36 milioane.

Azi, după ați 40 ani, Germania a ajuns la 65 milioane, pe cînd Franca abia a înaintat ca melcul

până la 39—40 milioane! Aci stă pe loc, de n'o începe a da chiar napoi!

Azi între marile națiuni din Europa, numai Rusia, cea cu 110 milioane locuitori în Europa (afară de ce are prin Azia), arată un spor așa puternic, ba încă și mai puternic, ca al Nemților. Celelalte popoare toate rămîn tot mai napoi, — încît nu e fără temei frica lor de cutropire odată din partea acestei națiuni grozav de sănătoase.

— Anglia avea la începutul veacului trecut abia 15 milioane de locuitori. La 1870 avea 32 milioane azi are peste 45 milioane. Sporul prin nașteri e foarte sănătos și la Englezi, doar cu ceva mai bun și ca al Nemților, dar creșterea nu le e așa galopantă, fiindcă din Irlanda și Scoția (țări ținătare de coroana engleză) încă prea pleacă mulți spre alte lumi, — vezi cum e pînă lumea de »Angliuși« căutători după băi și după alte bogății din pămînt.

— Italia la începutul veacului trecut avea sub 20 milioane. La 1872—27 milioane, azi vre-o 35 milioane. Creșterea e înceată. Dosr 5 la sută (de 3 ori mai puțin spornică decît a Germanilor).

— Ungaria la începutul veacului trecut abia avea 10 milioane. Azi 20 și 1/2 (din cari vre-o 9 milioane Unguri).

— Austria avea 14 milioane, azi are 28 1/2.

— Poporul românesc era și el la începutul veacului trecut, doar 6 milioane în toate țările locuite de Români, — azi suntem cam 13 milioane.

Mangra huiduit.

Precum am scris, săptămîna trecută, după-ce deputatul Vajda și-a ținut vorbirea sa în dietă, o ceată de tineri universitari români l'au așteptat la eșirea din parlament, ca să-i arate dragostea pentru înflăcărata vorbire. Cum s'a întîmplat de-a ieși nainte renegatul Mangra, tinerii infuriați de vederea vîndutului, au început a-l huidui și a-l fluera, arătîndu-și toată scriba ce o simțesc față de păcătosul certat cu neamul său, neam care i-a dat pe vremuri atîta cinste netrebnicului.

„Am crezut — Imi scrie un prietin din Budapesta — că-l lovește damblaua (guta) de frică, că-l batem! Ingălbénise de tot și să trăsese în colțul birjei (trăsuroi) și de-acolo se uita cu groază la noi.”

